

زبور پهلوی

سعید عریان

سازمان میراث فرهنگی کشور

متفاوت است، به نحوی که برای نگارنده چاره‌ای جز انجام یک پژوهش تطبیقی و دقیق باقی نگذاشته است.

در پژوهش حاضر این نکات مورد توجه قرار گرفته است.

– تحریر پهلوی از نظر بیان با ترجمه‌های موجود متفاوت است. نگارنده ضمن اینکه پژوهش را به گونه تطبیقی انجام داده، در ترجمه فارسی، متن پهلوی را اساس و به تفاوت‌های آن با ترجمه‌های دیگر در یادداشت مربوط اشاره کرده است.

– با آسیب دیدن پاره‌ای از واژه‌ها در متن و تنها باقی ماندن نشانه‌هایی از آنها، در متن حرف نویسی این نشانه‌ها آمده‌اند، اما در ترجمه فارسی و متن آوانویسی به دلیل عدم قرائت دیده نمی‌شوند.

– نشانه‌های قلاب و پرانتز که در متن حرف نویسی آمده، در متن آوانویسی و ترجمه فارسی نیامده‌اند، زیرا هم آوانویسی و هم ترجمه فارسی بر پایه متن حرف نویسی که قطعیت نسبی آن پذیرفته شده انجام گرفته است.

– در این پژوهش از دو ترجمه فارسی، متن عبری مزامیرکتب مقدس، متن ایتالیایی و نیز متن انگلیسی بهره گرفته شده است. – برای حفظ اصالت متن، در ترجمه فارسی چیزی به جمله‌ها و عبارات‌ها اضافه نشده و جهت توضیح بیشتر، بحث مربوطه به شکل مفصل در یادداشت‌ها انجام شده است.

– در حرف نویسی، متن اصلی زبور پهلوی اساس پژوهش بوده و بنابراین در مواردی به تفاوت‌های موجود میان حرف نویسی نگارنده و متن آندریاس – بار در یادداشت مربوطه اشاره شده است.

– در متن آندریاس – بار واژه نامه‌ای تدوین شده، اما نگارنده در این پژوهش تنظیم واژه نامه را برای متن ضروری ندیده است، چرا که امروزه واژه نامه‌های موجود پهلوی بیشتر صورت‌های زبوری را در خود جای داده‌اند.

کتاب شامل یادداشت‌های مقدمه، متن حرف نوشت، متن آوا نوشت، ترجمه فارسی، یادداشت‌ها، نمایه واژه‌های دخیل، فهرست منابع، و لوحه‌ها و همچنین جدول نشانه‌های نوشتاری پهلوی زبور، و پهلوی کتابی است.

از جمله آثار مسیحی دوره ساسانی که به پهلوی نیز ترجمه شده، پاره‌ای مزامیر است که به زبور شهرت یافته است. این اثر از آثار یافت شده در ترفان از زبان سریانی به پهلوی ترجمه و احتمالاً مترجمین آن پیرو آیین نستوری بوده‌اند. با اینکه تدوین و کتابت آن به قرون ششم، هفتم یا هشتم میلادی نسبت داده می‌شود اما به نظر می‌رسد وجود واژه‌ها و ساخت و بافت‌های صرفی، واژگانی و نحوی متن، به پیشینه‌ی بیشتری اشاره می‌کنند. آندریاس نخستین بار به توضیح و شرح مربوط به متن زبور پهلوی پرداخت و سپس کار توسط کای بار دنبال شد. وی با بررسی متن ترجمه‌های موجود با متن اصلی و قطعی کردن قرائت‌های احتمالی آندریاس و یادداشت‌های خود در سال ۱۹۳۳ متن مذکور را همراه با ۱۱ لوحه از عکس‌های متن اصلی زبور در برلین منتشر کرد.

متن زبور پهلوی در بسیاری موارد دچار آسیب دیدگی شدید شده است. به گفته‌ی عریان متن منتشر شده از سوی آندریاس – بار علی‌رغم حجم کم، ویژگی‌های خاصی دارد که در دیگر متون پهلوی یا نیست و یا به ندرت دیده می‌شود، از جمله:

- ویژگی‌های کتابی و کتیبه‌ای در نوشتار متن
- کاربرد ترکیبات بسیار نادر
- کاربرد واژه‌هایی که تأثیر پذیری آنها از فارسی نو آشکار است
- کاربرد واژه‌های اسمی و فعلی دخیل آرامی
- ترکیب و کاربرد گسترده ضمایر متصل با حروف اضافه و ربط
- کاربرد املاهای منحصر به فرد
- کاربرد حرف عطف

– نقطه‌گذاری در متن اصلی زبور که بنا بر سنت کتابت در آن دوره دیده نمی‌شود، در متن آندریاس – بار نابسامان است.

– وجود بندها و قطعاتی که در متن حرف نویسی و آوانویسی با عنوان Kanon و در ترجمه فارسی با عنوان قانون مشخص شده است.

نگارنده اشاره می‌کند که این قطعات را در هیچ یک از ترجمه‌های موجود ندیده است. و اینکه متن زبور پهلوی با ترجمه‌های موجود از نظر بیان مفاهیم، کاربرد تشبیهات و استعارات عمدتاً